

УДК 784.3

Цитування:

Сачок В. І. Концепція вокальної педагогіки Валентини Антонюк у контексті розвитку української вокальної школи. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв* : наук. журнал. 2023. № 1. С. 295–301.

Sachok V. (2023). Concept of Vocal Pedagogy by Valentina Antonyuk in the Context of Ukrainian Vocal School Development. *National Academy of Managerial Staff of Culture and Arts Herald: Science journal*, 1, 295–301 [in Ukrainian].

Сачок Віктор Іванович,
викладач кафедри камерного співу
Національної музичної академії
імені П. І. Чайковського
<https://orcid.org/0000-0001-8886-0133>
viktorsachok38@gmail.com

КОНЦЕПЦІЯ ВОКАЛЬНОЇ ПЕДАГОГІКИ ВАЛЕНТИНИ АНТОНЮК У КОНТЕКСТІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОЇ ВОКАЛЬНОЇ ШКОЛИ

Мета статті полягає в розкритті теоретичних основ, педагогічних принципів і методів навчання Валентини Антонюк у контексті розвитку української вокальної школи. **Методологія дослідження** спирається на комплексному поєднанні історико-культурологічного методу (в осмисленні культурних, художніх факторів у формуванні педагогічної концепції В. Антонюк у контексті розвитку національної вокальної школи в Україні) і методу естетико-стильового аналізу (у виявленні характеристик педагогічних принципів і пріоритетів у викладацькій діяльності В. Антонюк). **Наукова новизна** статті полягає в розкритті сучасного розуміння феномену «вокальна школа», пов'язаного з індивідуальною творчістю виконавця, ствердженні, що є базовим для концепції вокальної педагогіки В. Антонюк у контексті професійних особливостей творчих особистостей. **Висновки.** Педагогічну увагу В. Антонюк зосереджено на засобах звукоутворення і звуковедення, реалізації вокального дихання, використанні резонаторів голосового апарату, принципів постановки голосу, артикуляційних та інтонаційних основ виконання, виконавської свободи й індивідуального виконавського бачення образу. Серед педагогічних пріоритетів навчання – прагнення до особистісного розуміння студентом вокального твору, його художньо-сміслової інтерпретації і наповнення виконання твору максимальною деталізацією різноманітних виражальних засобів.

Ключові слова: українська вокальна школа, вокальна педагогіка, вокальне виконавство, етнокультурні традиції виконання.

Sachok Viktor, Senior Lecturer, Chamber Singing Department, Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music
Concept of Vocal Pedagogy by Valentina Antonyuk in the Context of Ukrainian Vocal School Development

The purpose of the article is to reveal the theoretical foundations, pedagogical principles, and teaching methods of Valentina Antonyuk in the context of the development of the Ukrainian vocal school. **The research methodology** is based on a complex combination of the historical and cultural method (in the comprehension of cultural and artistic factors in forming V. Antonyuk's pedagogical concept in the context of the development of the national vocal school in Ukraine). The method of aesthetic and stylistic analysis are used in the disclosure of the characteristics of pedagogical principles and priorities in V. Antonyuk's teaching activity. **The novelty of the study** consists in revealing the modern understanding of the "vocal school" phenomenon, which is connected with the individual creativity of the performer, asserting what is basic for the concept of V. Antonyuk's vocal pedagogy, in the context of creative personalities' professional features. **Conclusions.** V. Antonyuk's pedagogical attention is focused on the methods of sound production and sound science, singing breathing, the use of vocal apparatus resonators, principles of voice production, articulation and intonation foundations of performance, performing freedom and individual performing vision of an artistic image. Among the pedagogical priorities of training is the desire for a student's personal understanding of a vocal work, its artistic and semantic interpretation and filling the performance of the work with maximum detailing of various expressive means.

Key words: Ukrainian vocal school, vocal pedagogy, vocal performance, ethnocultural traditions of performance.

Актуальність теми. Явище вокальної виконавської школи в практичному аспекті – це виконавські традиції і методичні напрацювання видатних педагогів. Наукові, теоретичні і методичні праці Валентини Антонюк піднесли рівень розвитку сучасної української вокальної

школи, збагативши її теоретичну і практичну базу розглядом етнокультурних проблем вокального виконавства.

Концепція вокальної педагогіки В. Антонюк базується на національних виконавських традиціях, композиторських і

педагогічних здобутках. Сформована виконавська школа В. Антонюк висуває художньо-виконавські вимоги до співаків, що трактуються в контексті наслідування національної манери сольного співу, особливості якої мають яскраво виражений характер (інтонаційно-артикуляційна специфіка, тембро-сонорні і акустичні особливості вокального мовлення, самобутня художньо-естетична парадигма тощо). Серед професійних вимог до сольного співу в класі В. Антонюк: філігранна техніка, володіння прийомами вокального виконавства, тембральна гнучкість голосу, відчуття стилю і традицій виконання, вміння відтворити задум композитора.

Особливий культурно-мистецький сенс у формуванні вокальної виконавської школи з позицій педагогіки В. Антонюк становить орієнтація на трактування сольного співу в контексті артистичного наповнення вокальних творів, майстерної подачі образів і музичної думки, на виховання артистів, здатних солірувати й висловлювати музичні настрої психологічно переконливо та зріло. Специфіка вокального виконавства у концепції вокальної педагогіки В. Антонюк об'єктивує позиції концертного виконання, передбачаючи вияв вокальної харизми, цікавість музичної думки, демонстрацію інтонаційної та артикуляційної майстерності в умовах, спрямованих на відкриття власного артистичного образу виконавця, де вокальний спів в усвідомленні професійно підготовленого виконавця-вокаліста розуміється як особливий світ душевної розповіді, що звучить у голосі з великою майстерністю і ширістю.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В. Антонюк проведені ґрунтовні дослідження специфіки розвитку вокального виконавства, з позицій розгляду етнокультурних проблем української вокальної школи. Зокрема, В. Антонюк у підручнику з «Вокальної педагогіки» характеризує поняття «вокальної школи» як «систему вокально-виконавських принципів і педагогічних методів, що формується в музичній культурі народів різних країн», а також наголошує, що вокальна школа передбачає «досконале володіння технічними можливостями голосу» [2; 6].

В. Антонюк є автором сучасної наукової концепції української вокальної школи, розробивши лінгвокультурну теорію сольного співу і фонопсихолінгвістичну методику навчання вокальній майстерності. Аналіз феномену «виконавської школи» представлений у наукових здобутках авторів:

В. Антонюк, М. Жишкович, М. Давидова, Ж. Дедусенко, І. Драч, Б. Гнидя, Р. Калина, П. Ковалик, І. Котляревського, С. Кучеренка, А. Лащенко, Г. Макаренка, Ю. Полянського, В. Посвалюка, В. Сумарокової та ін.

Серед науково-теоретичних робіт В. Антонюк: монографії «Українська вокальна школа: етнокультурологічний аспект» (1999, 2001), «Традиції української вокальної школи. Микола Кондратюк» (1998); підручник «Вокальна педагогіка (сольний спів)» (2007, 2012, 2017); навчальні посібники «Звукове мислення в народно-побутовому вжитку українців» (1996), «Постановка голосу» (2000); лекції з дисципліни «Культура і традиції українського співу» (1999);

М. Кононова у статті, присвяченій 25-річчю науково-педагогічної діяльності В. Антонюк, підкреслює, що здобутки видатного науковця, професорки, народної артистки В. Антонюк у формуванні сучасної української вокальної школи «як культурного коду нації надає можливість удосконалювати музичну освіту в галузі вокального виконавства» [10, 121].

Вагоме дослідження, присвячене діяльності видатного сучасного українського композитора Валерія Антонюка та виконанню вокальних творів композитора Валентиною Антонюк, було написано мистецтвознавцем Ольгою Гриценко: «Культурологічні рефлексії ліричності у виконавських інтерпретаціях симфонічної музики Валерія Антонюка», в якому авторка наголошує, що проблема виконавського прочитання музичного твору, яку досліджує науковець В. Антонюк, має блискуче втілення у виконавському досвіді співачки, яка не йде традиційним шляхом втілення музично-вербальної версії тексту, а як справжній музикант-науковець, сягає висот виконавської майстерності, застосовуючи власну виконавську транскрипцію «з наданням не одного варіанту, а багатовекторного спектру створення образу» [8, 32].

З проблем вокальної творчості та історії вокального виконавства написані праці: В. Антонюк, Т. Булат, В. Васиної-Гроссман, Б. Гнидя, Л. Горелік, Н. Гребенюк, М. Головащенко, Л. Деркач, О. Ємець, І. Кавун, М. Колесси, І. Колодуб, Дж. Лаурі-Вольпі, Л. Мелех-Яросевич, Л. Ніколаєвої, О. Стахевича, А. Терещенко, В. Юшманова та ін.

Видатним постаттям вокального мистецтва і вокальної педагогіки присвячені праці В. Антонюк, Л. Вайнштейна, Л. Грисенко, Л. Дмитрієва, О. Доліво,

О. Михайличенка, І. Назаренка, К. Плужнікова, Т. Швачко, С. Яковенко та ін.

Наукова думка містить чимало праць, присвячених вивченню феномену сольного і камерно-концертного виконавства в музиці. Це дослідження Б. Асаф'єва, О. Баланко, Д. Житомирського, Г. Когана, Л. Мазеля, Є. Назайкінського, І. Польської, Є. Руч'євської, С. Скребкова, А. Сохора, Е. Степанідіної, В. Тимохіна, Ю. Холопова, Г. Хубова, В. Цуккермана та ін.

Численні праці, пов'язані з теорією, історією, аналізом музики, естетики музично-виконавського мистецтва, проблемами інтерпретації, представлені роботами: І. Барсової, М. Борисенко, Т. Булат, Н. Корихалової, Н. Миронової, В. Москаленка, С. Тишка, Б. Фільц, І. Ямпольського, Л. Яросевич та ін.

Мета роботи полягає у розкритті теоретичних основ, педагогічних принципів і методів навчання Валентини Антонюк в контексті розвитку української вокальної школи.

Виклад основного матеріалу. Розвиток сучасної вокальної виконавської школи визначається реаліями мистецької ситуації, формування й перебіг якої має спільну художньо-мистецьку основу з процесами розгортання й утвердження здобутків європейської музичної культури. В. Антонюк акцентує увагу на національних витоках у формуванні європейських вокальних шкіл і виокремлює такі школи: італійську, французьку, німецьку, українську, російську. Художні процеси, що відбувалися в українській музиці впродовж ХІХ – початку ХХ ст., були під впливом європейської музичної культури. Українська вокальна виконавська традиція поступово еволюціонувала, розвиваючи форми солоспіву, романсу, народної пісні, у творчості славетних українських композиторів на чолі з М. Лисенко, набуваючи нових ліричних і лірико-драматичних характеристик виконання, орієнтуючись на художні й концертно-сценічні вимоги оперного і камерного співу.

Потужний вплив західноєвропейської вокальної традиції на українську школу співу кінця ХІХ – початку ХХ ст. рельєфно виявився у творчості відомих співаків оперного і камерно-вокального жанру: О. Мишуги, М. Менцинського, С. Крушельницької, І. Алчевського, Є. Зарицької та ін. Завдяки їх творчості особливої актуальності набуло на той час гасло «європеїзації» української школи оперного виконавства, реалізація якого вимагала постійного підвищення виконавського

професіоналізму й розширення жанрового діапазону виконуваних партій. Національна вокально-виконавська культура втілювала вітчизняні і зарубіжні досягнення. Реалізуючись впродовж тривалого історичного часу, вплив італійської вокальної школи став домінуючим і у становленні системи вітчизняної вокальної освіти, й донині українські оперні співаки вважають важливою сходинкою у набутті належного рівня виконавської майстерності стажування в італійських музичних театрах, передусім, у міланській опері «Ла Скала».

В. Антонюк у своїх теоретичних роботах ґрунтовно окреслює витоки і основні етапи розвитку європейських шкіл, їх характерні особливості, та вплив на формування української вокальної культури. Так, італійська вокальна школа бере початок з ХVІІ–ХVІІІ ст. – епохи старовинного *bel canto* з центрами у Болонї, Неаполі, Венеції, Мілані та Римі. Епоха класичного *bel canto* за визначенням В. Антонюк, «сприяла формуванню сучасного поняття про співака-художника, про вокально-драматичне мистецтво як визначальний жанр музичного виконавства» [2, 7]. Для італійської техніки *bel canto* властиве скерування і акумуляція звукового струменю в «маску», що за сприятливих носових резонаторів робить голос приємним, сильним та польотним, на відміну від звуку, що утворюється біля кореня язика без резонаторного забарвлення, який позбавлений обертонів, і є неприємний і некрасивий. З метою акустичного забарвлення, для техніки *bel canto* є властивим те, що голос має пройти через резонатори й наповнитися обертонами. М'які частини голосового апарату мають бути якомога «твердішими» за рахунок скорочення, стягування м'язів язика, м'якого піднебіння тощо. З метою опанування рівним, однорідним звуком, вокаліст має утримувати відкрите горло в одній позиції, рівно і плавно, без поштовхів, ведучи звук подібно до рухів смичка по струнах скрипки, і подавати струмись повітря по куполу піднебіння у напрямі резонансового пункту.

В. Антонюк у своїй співацькій і викладацькій практиці спирається саме на засади класичного *bel canto*: застосовуючи філігранну майстерність у володінні голосом, вона пропагує метод співтворчості з автором музичного твору; за допомогою використання тембрових барв, вміло орієнтує вокальні голоси як на створення легких акварельних ескізів, так і епічних полотен.

Найвагоміше завдання виконавця-вокаліста розуміється в педагогічній концепції

В. Антонюк у контексті творення тембрально насиченого, емоційно збагаченого музичного звуку, де вокалісту-виконавцю необхідно продемонструвати інтонаційно-акустичну природу вокального звуковідтворення, відтворюючи образно-смісловий контекст музичного тексту. В. Антонюк висловлює міркування, яке має важливе методологічне значення для формування сучасної школи співу: «Національна школа співу формується як із вокально-технологічних принципів, так і з особливостей психологічного складу нації, витоків її музичної культури, особливостей історичного розвитку. Поза тим, усі видатні майстри співу в усьому світі використовують схожі вокально-технічні прийоми. Останнім часом у світі не прийнято говорити про чіткий розподіл вокальних шкіл на італійську, німецьку тощо. Радше говорять про хорошу чи погану школу співу... Нині під популярним терміном “бельканто” розуміємо скоріше стиль виконання, а не техніку співу з її чіткими градаціями на старе та класичне “бельканто” й відповідним репертуаром та неодмінними каденціями, які саме переживають свій ренесанс у Західній Європі» [1, 12].

Академічний сольний спів вимагає досконалого володіння виконавською технікою, методу та стилем, яке набувається за ретельного навчання. Співоча школа формує музичний інструмент, поєднуючи гортань, дихальну систему та резонатори в єдине гармонічне ціле, у відповідності із естетичними та акустичними законами. Вокальна школа сприяє виправленню неминучих недоліків та недосконалості. Але методики змінюються, й кожна школа та педагог керуються власними методами.

Педагогічний і виконавський досвід В. Антонюк є основою сучасних методів і принципів роботи над технікою і художнім змістом вокального виконавства. Концепція вокальної педагогіки В. Антонюк передбачає обстоювання позицій високої вимогливості до процесу навчання.

Зокрема, особлива педагогічна увага в класі В. Антонюк є спрямованою на активізацію у студентів-вокалістів *правильного дихання і виразної артикуляції*. Артикуляційні засади виконавства розуміються педагогом в значенні об'єктивації художнього мовлення твору в сфері інтонаційної образності. Роботі над звуком в класі В. Антонюк приділяється виключно важливе значення: у сенсі вироблення чіткої і ясної атаки звуку, рівної подачі струменю повітря, сприяння формуванню повного, красивого звуку.

Опанування виконавських штрихів розуміється В. Антонюк як базова основа вокальної артикуляції. Завдяки такій педагогічній увазі до правильної техніки дихання, сформованим у процесі навчання технічним навичкам управління диханням, управління артикуляцією, студент-вокаліст у практиці своїх концертних виступів здатен справлятися з усіма виконавськими завданнями. У підготовці до виконання вокальних творів студентами В. Антонюк дотримується принципів безпомилкового і абсолютно точного виконання нотного тексту, бездоганної чистоти інтонування, подачі виразного тембру, точного виконання ритмічних малюнків, інтонаційно чіткого фразування.

Виконавська майстерність в класі В. Антонюк набула однієї відмінної риси – *експресивності*, ця манера виконання ґрунтується на активному використанні широкого спектру виразальних виконавських засобів – динамічних, тембрових, агогічних. Тип вокального звуковедення в класі В. Антонюк вирізняється співучістю звучання, застосуванням широкого динамічного діапазону, красивого, виразного *vibrato*, тембральної гнучкості. Застосування засобів музичної виразності у педагогічній практиці В. Антонюк спрямоване на розкриття музичного змісту твору, відтворення художнього задуму композитора.

Істотна відмінність педагогіки В. Антонюк – це її *художня домінація*. Якщо в багатьох сучасних вокальних школах головним завданням виховання вокаліста є техніка співу, яка забезпечує його необхідними знаннями, уміннями та навичками для втілення музично-художнього образу виконуваних творів, то українська вокальна школа орієнтована на виховання музиканта-художника, здатного до творчого самовираження. Особлива увага в класі В. Антонюк спрямована на роботу над *інтонацією*. Інтонація – це результат процесу створення певного оригіналу, в якому виконавець переосмислив і відтворив художній зміст музичного твору. Інтонаційний зміст звуку, музичної фрази, музичної думки мислиться В. Антонюк як зразок «нового створення», для якого необхідно технічні прийоми вокального звуковидобування у відтворенні звуку, ритму, форми. Інтонація трактується В. Антонюк як явище творчої напруги й результат зусилля творчих сил, як процес, що супроводжується своєрідним розумовим диханням і ритмом, «мисленнєвим інтонуванням» у роботі над звучанням цікавим, сміливим, творчим. З метою донести до слухача

красу і сенс твору, студент-вокаліст повинен навчитись володіти музично-виконавськими навиками (почуття стилю, відчуття ритму, спроможність до емоційного вираження). Крім того, виконавець має розвиватись як цікава особистість, аби майстерно володіти аудиторією, розвивати в собі артистизм. Технічні завдання в класі В. Антонюк завжди підпорядковані художнім цілям.

Саме на осягнення філософського сенсу твору завжди наголошує педагог В. Антонюк, формуючи у майбутнього співака не лише досконалі технічні навички – володіння диханням, спів на опорі; а й розкриваючи широке світоглядне бачення виконавця, його духовно-естетичні засади і філософське осмислення твору. В. Антонюк визнає роль внутрішнього переживання вокалістом художнього змісту твору, саме розвинута внутрішня образна уява, здатність переживати музику, є важливим для *артистичності, відкритості* музичного виступу як для виконавця, так і для сприймання цього виступу аудиторією.

Досягаючи висот виконавської майстерності у класі В. Антонюк, студент-вокаліст стикається з проблемою поєднання свободи артистичної індивідуальності з повагою до тексту твору і розуміння намірів композитора. У зв'язку з чим у класі В. Антонюк завжди ставляться високі вимоги до рівня *музичної грамотності* вокаліста, адже для створення художньо-виконавського образу твору потрібен і аналіз, і осмислення музичного тексту, і точність його виконання. Аналізу роботи виконавця з потенціалом музичного твору (інтонацією, динамікою, темпом, артикуляцією, фразуванням, агогікою тощо) в класі В. Антонюк приділяється належна увага. Розум, відчуття і воля виконавця розуміються В. Антонюк як необхідна умова творчого відношення до розуміння і викладу музичної думки, її виразу у виконавському інтонуванні.

Пошук відповідних шляхів вираження музичної думки обумовлює відношення педагога В. Антонюк до розвитку *індивідуальних виконавських особливостей* кожного студента, здатних впливати на характер представлення музичного образу й проявляти у виконавській схильності до деталізації психологічних станів і настроїв, вільного асоціативного сприйняття, глумачення символів, вираження образів і метафор, опуклих за смыслом, посилення інтонаційно-фонічних нюансів музичного мовлення, й загалом – *сприяє персоніфікації*

виконавської манери прочитання й сценічного втілення вокальних творів.

Опрацювання технічних недоліків супроводжується в класі В. Антонюк *систематичною наполегливою працею*, наслідком якої є формування *професійних виконавських умінь*, здобуття *виконавської свободи* як якістю управління звуком відповідно художнього змісту музичного твору.

В. Антонюк висловлює думку: «Вокальна педагогіка – це система індивідуального навчання співу, що спирається на багаті виконавські традиції, досвід видатних педагогів та майстрів вокального мистецтва. Вокальна педагогіка еволюціонує слідом за виконавством: від скромних рекомендацій “легкого, вільного дихання”, що не повинне стомлювати, – до розгорнутих методичних настанов, заснованих на результатах апаратурних досліджень; від емпіричного звуконаслідування голосу педагога у середині діапазону до надскладних вправ на різні види техніки, які охоплюють понад дві октави від фальцетного звучання на горішньому краї голосу до могутнього “прикритого” формування кульмінаційних звуків» [1, 12].

Як наголошує під час своїх занять зі студентами-вокалістами В. Антонюк, потрібно сумне співати легше, прозоріше, а веселе й життєрадісне – більш глибинно й філософськи, тоді можна досягнути правди у виконанні музичного твору. Так, в аналізі виконання Кантати В. Антонюка «Чотири вірші для сопрано та симфонічного оркестру на слова В. Стуса», яку записано у 2008 р. до фондової скарбниці Українського радіо у виконанні Валентини Антонюк та Заслушеного академічного симфонічного оркестру Національної радіокомпанії України, диригент – Вікторія Жадько, О. Гриценко визначає природність і безпосередність звучання сопранового співу Валентини Антонюк. «Своєрідне горде змирення зі своєю долею, що поєднане з природною уродженою пасіонарністю, гоноровість, з одного боку, та жертвний аскетизм – з іншого, одночасна схильність до руйнування ненависного старого світу та діяльне милосердя, що сприймається як спроба створення нового світу, не дозволяє В. Стусу бути байдужим конформістом, вести лише біологічне життя. Та людина залишається людиною, поки живе, тож сподівання на краще чути в усіх його поезіях. Саме це поетичне світло В. Стуса відтворює музикант В. Антонюк, який вокально-симфонічними засобами розкриває семантичну складову поетових

творів» [8, 130]. Валентина Антонюк надзвичайно точно відчуває й інтонаційно точно відтворює семантику літературного тексту та, застосовуючи багатий арсенал саме вокальних засобів, збагачує композиторську партитуру. Розкриваючи сенс поняття інтерпретація, О. Гриценко пише, що рівень виконавця повинен бути настільки високим, щоб мати змогу донести до слухача «всю складність симфонічного полотна, викликавши в аудиторії відповідний емоційний відгук та усвідомлення філософсько-естетичного смислу твору» [8, 72].

Рівень виконавської майстерності В. Антонюк і її таланту інтерпретатора музичного твору дослідниця О. Гриценко демонструє на прикладі аналізу виконання співачкою «Кантати в п'яти частинах для сопрано та симфонічного оркестру на вірші Ф.- Г. Лорки» композитора Валерія Антонюка, наголошуючи на унікальних тембрових особливостях нижнього регістру й фантастичного *mezza-voce* голосу В. Антонюк. «Філігранна вокальна техніка, вміння використовувати всі природні можливості свого голосу, якому підвладна вся палітра фарботонів, робить виконання Валентини Антонюк завжди видатною музичною подією» [8, 115]. Звернення О. Гриценко до художньої термінології в характеристиці вокального виконавства підкреслює образну складову та свідчить про синтез музичного і візуального мистецтва у формуванні художнього образу твору та ролі співака-художника-науковця у відтворенні цього образу

Підсумовуючи характерні особливості виконавської майстерності В. Антонюк, дослідниця О. Гриценко визначає такі риси: «емоційний, виразний спів, глибоке проникнення в творчий задум композитора, вдале творче переосмислення композиторської партитури, створення власної художньої редакції» [8, 150]. Саме ці якості професійної майстерності виховує у студентів-вокалістів педагог В. Антонюк, сприяючи подальшому розвитку української вокальної школи.

Наукова новизна статті полягає в розкритті сучасного розуміння феномену «вокальна школа», яке пов'язується з індивідуальною творчістю виконавця, стверджуючи те, що є базовим для концепції вокальної педагогіки В. Антонюк, у контексті професійних особливостей творчих особистостей.

Висновки. Концепція вокальної педагогіки В. Антонюк в контексті розвитку української вокальної школи є практикоорієнтованою на

формування фахової майстерності вокалістів. В класі В. Антонюк визнається конструктивна роль *творчого спілкування як феномену навчання*, де роль *індивідуальності, персони*, відіграє в цих відносинах особливо важливого значення: це ситуація індивідуального підходу у навчанні, розкриття індивідуальних здібностей студента-вокаліста, ситуація моделювання образу виконавця, формування виконавського стилю тощо. Педагогічні принципи і художні пріоритети В. Антонюк сприяють тому, що сучасна виконавська вокальна школа в Україні відзначається оригінальністю та унікальністю звучання вокальних голосів; має свою методику навчання, яка забезпечена власним методичним матеріалом; має учнів і послідовників, які демонструють високі досягнення на міжнародних конкурсах, у професійній діяльності.

Література

1. Антонюк В. Г. Вокальна педагогіка (сольний спів): підручник. Київ : ЗАТ «Віпол», 2007. 174 с.
2. Антонюк В. Г. Вокальна педагогіка (сольний спів): підручник. Вид. 3-тє, доп. і перероб. Київ : Видавець В. Бихун, 2017. 218 с.
3. Антонюк В. Г. Українська вокальна школа: етнокультурологічний аспект : монографія. Київ : Українська ідея, 2001. 144 с.
4. Гнидь Б. П. Історія вокального мистецтва : підручник. Київ : Національна музична академія України імені П. І. Чайковського, 1994. 320 с.
5. Говорухина Н. О. Жанрова стилістика як основа вокальновиконавської практик. *Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти* : зб. наук. праць. Харк. держ. ун-т мистецтв імені І. П. Котляревського. Харків, 2007. Вип. 19. С. 76–87.
6. Голос людини та вокальна робота з ним : колективна монографія / [Г. Є. Стасько, О. Д. Шуляр, М. Ю. Сливоцький та ін.]. Івано-Франківськ : Вид-во Прикарпатського нац. ун-ту імені Василя Стефаника, 2010. 336 с.
7. Гребенюк Н. Є. Вокально-виконавська творчість: психолого-педагогічний та мистецтвознавчий аспекти : монографія. Київ : Національна музична академія України імені П. І. Чайковського, 1999. 269 с.
8. Гриценко О. Г. Культурологічні рефлексії ліричності у виконавських інтерпретаціях симфонічної музики Валерія Антонюка. дис. ... канд. Мистецтвознавства. Київ, 2017. 220 с.
9. Кавун В. Історико-теоретичні аспекти становлення вокального мистецтва. *Міжнародний вісник: культурологія, філологія, музикознавство*. 2017. Вип. І(8). С. 160–164.
10. Кононова М. Теоретико-методичний концепт вокальної виконавської школи у працях

Валентини Антоноук. *Journal of Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine*. 2019. № 4(45). С. 114-130.

11. Сумарокова В. Виконавська школа як об'єкт дослідження: до визначення поняття. *Музичне виконавство*. Науковий вісник Нац. муз. акад. України ім. П. І. Чайковського. Київ, 2004. Кн. 10. С. 180–190.

12. Шуляр О. Д. Історія вокального мистецтва : монографія. Ч.П. Івано-Франківськ, 2012. 360 с.

References

1. Antonyuk, V. G. (2007). Vocal pedagogy (solo singing): textbook. Kyiv: ZAT «Vipol». [in Ukrainian].

2. Antonyuk, V. G. (2017). Vocal pedagogy (solo singing): textbook. Kind. 3rd, add. and processing. Kyiv: Publisher V. Bykhun [in Ukrainian].

3. Antonyuk, V. G. (2001). Ukrainian vocal school: ethnocultural aspect: monograph. Kyiv: Ukrainska ideia [in Ukrainian].

4. Hnyd, B. P. (1994). History of vocal art: a textbook. Kyiv: Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music [in Ukrainian].

5. Hovorukhyna, N. O. (2007). Genre stylistics as the basis of vocal performance practice- Problems of the interaction of art, pedagogy and the theory and practice of education : Collection of scientific works. Kotlyarevsky Kharkiv State University of Arts: Kharkiv, 19 [in Ukrainian].

6. Human voice and vocal work with it: a collective monograph (2010). Ivano-Frankivsk :

Publishing House of Stefanyk Precarpathian National University [in Ukrainian].

7. Hrebeniuk, N. Ye. (1999). Vocal and performing creativity: psychological, pedagogical and art aspects: monograph. Kyiv : Ukrainian National Tchaikovsky Academy of Music [in Ukrainian].

8. Hrytsenko, O. H. (2017). Culturological reflections of lyricism in performing interpretations of symphonic music by Valery Antonyuk. Dissertation of candidate of art history, Kyiv [in Ukrainian].

9. Kavun, V. (2017). Historical and theoretical aspects of the formation of vocal art. International bulletin: cultural studies, philology, musicology, I (8) [in Ukrainian].

10. Kononova, M. (2019). Theoretical and methodological concept of vocal performance school in the works of Valentina Antonyuk. *Journal of Tchaikovsky National Music Academy of Ukraine*, 4(45) [in Ukrainian].

11. Sumarokova, V. (2004). Performing school as an object of study: to define the concept. *Musical performance. Scientific Bulletin of the Tchaikovsky National Academy of Music*. Kyiv : Book 10 [in Ukrainian].

12. Shuliar, O. D. (2012). History of vocal art: monograph. Private entrepreneur II. Ivano-Frankivsk [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 12.01.2023

Отримано після доопрацювання 14.02.2023

Прийнято до друку 21.02.2023